

Stichting Heemtuin en Natuur-Centrum Hengelo Beleidsplan 2021-2024

Inleiding

De Stichting Heemtuin en Natuur-Centrum Hengelo werd in augustus 2013 opgericht door drie partijen die allen belang hechten aan een goede ontwikkeling en realisatie van het stadspark Het Weusthag. De Heemtuin met een Natuur-Centrum maakt daar een onderdeel van uit. De oprichting van deze Stichting was de 1e formele stap om te komen tot de verhuizing van de Heemtuin en het realiseren van een functionerend Natuur-Centrum, waar ook natuur-educatie-activiteiten kunnen plaatsvinden. In de oprichtingsakte is de gemeente Hengelo vertegenwoordigd door de toenmalige wethouder voor natuur & milieu, mevrouw A.E. Oude Alink. Verder zijn de voorzitters van de 'Vereniging Vrienden van het Weusthag' en 'IVN, Vereniging voor Natuur- en Milieu Educatie en Duurzaamheid, afdeling Hengelo, respectievelijk de heren H.J. Nijhof en R. Wolthoff vanuit die hoedanigheid vertegenwoordigd.

Burgerpark het Weusthag

Breed wordt het idee gedragen dat de functie van het park voor de aangrenzende wijken en voor de stad als geheel een upgrading verdient. De Vereniging Vrienden van het Weusthag speelt hier een centrale rol in. De vereniging wil de landschappelijke en recreatieve waarde van het Weusthag bevorderen door samen met de gemeente, recreanten en bewoners, ondernemers en particuliere organisaties het Weusthag een aantrekkelijk, veilig en herkenbaar gebied te laten zijn op het gebied van cultuur, educatie, natuur en sport.

Langs de lijn van drie ambities wordt er aan gewerkt om de betekenis van het park voor de samenleving op een hoger niveau te brengen. Zo is het de bedoeling het landschappelijk karakter van het gebied te versterken, een herontwikkeling van de entree met kinderboerderij te realiseren en extra in te zetten op de thema's sport en bewegen.

Binnen ambitie 1, het versterken van het landschappelijk karakter, is het de bedoeling om op het terrein van de Heemtuin en het Beleefbos een kleinschalig Natuur- en Educatiecentrum te bouwen van waaruit de reeds bestaande en nieuwe activiteiten op het gebied van natuur- en milieueducatie en duurzaamheid verder vorm kunnen krijgen. Het gebouw krijgt een multifunctionele ruimte, groot genoeg om een schoolklas of andere groepen te kunnen ontvangen, een goede toiletvoorziening en een berging voor de opslag van (educatieve) materialen.

Werkzaamheden van de Stichting voor 2021 en verder

Als voortzetting van de werkzaamheden in 2020 richt de Stichting zich op het realiseren van het Natuur- en Educatiecentrum. Dit centrum moet gaan fungeren als

praktijk op locatie voor scholen in het kader van bijzonder onderwijs, onderkomen voor IVN-vrijwilligers, maar ook dienst doen als educatie-ruimte in de ruimste zin van het woord, in het kader van de doelstellingen van de Stichting.

In 2020 is het ontwerp voor het Natuur- en Educatiecentrum samen met architect Thijs Mulder van StudioDAT tot een concept voorontwerp ontwikkeld. Tevens is het ontwerp doorgerekend op de constructie en is er een reële kostenbegroting opgesteld door Olde Hanter Bouwconstructies uit Enschede.

Voor de 'gemeentelijke Kadernota Nieuw Beleid 2020-2023' is samen met de gemeente Hengelo, Vrienden van het Weusthag en andere partijen besproken hoe alle plannen voor het Weusthag te bundelen zijn. Dit heeft geresulteerd in het beschikbaar stellen door de gemeente van een subsidie van 25.000 euro in 2021 t.b.v. de bouw van het Natuur- en Educatiecentrum.

Meerjaren beleidsplan

Na realisatie van het Natuur- en Educatiecentrum breekt een nieuwe fase aan waarin het mogelijk wordt het gezamenlijk potentieel van Beleefbos, Heemtuin, Natuur- en Educatiecentrum en de voorzieningen in het omringende Stadspark Weusthag, zoals de Kinderboerderij, volledig te benutten. De betekenis voor de wijk kan vergroot worden, er is ruimte om bij te dragen aan de ambities van de Vereniging Vrienden van het Weusthag en bezoekers kan meer worden geboden. Zonder bijvoorbeeld de nu ontbrekende toiletvoorziening is het welhaast onmogelijk om klassen en wat grotere groepen voor een langere tijd te ontvangen.

Om een aantal ontwikkelingen te schetsen:

- **Onderwijs Praktijk op Locatie:** Het Natuur- en Educatiecentrum zal 3-5 dagdelen in de week gebruikt worden door o.a. VSO 't Korhoen. Deze school uit Hengelo valt onder de Stichting SOTOG, speciaal onderwijs Twente en Oost-Gelderland, een onderwijsorganisatie voor leerlingen met beperkingen in gedrag en/of psychiatrische problematiek. Deze kinderen/jongeren hebben specifieke ondersteuningsbehoeften en zijn daardoor toelaatbaar in het voortgezet onderwijs. Na de basisvorming op 't Korhoen volgt de oriëntatiefase. Praktische vaardigheden en sociale vaardigheid spelen daarbij een belangrijke rol. Het is deze Praktijk Op Locatie zoals dat wordt genoemd, die in de Heemtuin en Beleefbos onder leiding van een docent en een vrijwilliger van het IVN ten volle zal worden benut. Het gaat daarbij zowel om leerlingen die voor het eerst kennis maken met groenwerkzaamheden als om leerlingen die werken in het groen al als hun verdere toekomst zien. In het Natuur- en Educatiecentrum kan naast de diverse buitenwerkzaamheden ook aan een specifieke praktijk-opdracht worden gewerkt. De aanleg van een zgn. Tiny Forest door gemeente Hengelo en IVN Overijssel in het Beleefbos is voor het speciaal onderwijs een mooi project om extra aandacht voor groen en groenbeleving te verkrijgen.

- **Wijkparticipatie 1:** Het Natuur- en Educatiecentrum wordt de uitvalsbasis voor de werkgroep Landschapsonderhoud Weusthag, waarin bewoners van omliggende wijken participeren in het vergroten van de biodiversiteit in het Stadspark.
- **Wijkparticipatie 2:** Via het project "Gezond en natuurlijk eten uit eigen wijk" worden wijkbewoners uit primair de naast gelegen wijk Hengelose Es bewust gemaakt en geïnspireerd om nieuwe maatschappelijke verbanden en voorzieningen aan te gaan gericht op het verzamelen en in de eigen leefsituatie gebruiken van gezonde voeding uit de directe eigen omgeving (Heemtuin, Beleefbos, eigen tuin, volkstuintjes en groenplekken). Verschillende partijen (zoals woningbouwcorporatie Welbions, ROC van Twente, Buitenplaats De Houtmaat, Stichting Heemtuin, Stichting Scoren in de Wijk) hebben dit initiatief omarmd. Het Natuur- en Educatiecentrum zal daarin een centrale rol gaan vervullen.
- **Wijkparticipatie 3:** In het kader van het Ambitieplan Burgerpark Weusthag wordt er geparticipeerd in het door de Vrienden van het Weusthag in haar Ambitieplan opgenomen project Revitalisering Kinderboerderij en zuidelijke entree Weusthagpark. Zowel de Kinderboerderij als het Natuur-en Educatiecentrum hebben wederzijdse relaties als het gaat om educatie en recreatie voor de wijk, stads- en kringlooplandbouw, lokale voedselvoorziening.
- **Buitenschoolse activiteiten:** Vanwege de ligging van het Natuur- en Educatiecentrum in de groene omgeving van het Stadspark Weusthag is er belangstelling getoond vanuit de zijde van de Buitenschoolse Opvang (BSO) om Heemtuin en Beleefbos te gebruiken als locatie voor buitenschoolse activiteiten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een kabouterpad, aan een kleine moestuin, aan een plek voor het bouwen van takkenhut of andere kleinschalige activiteit. In de eerste plaats zullen de buitenschoolse activiteiten uiteraard gericht zijn op het specifiek actief zijn in de vrije natuur.
- **Natuureducatie en duurzaamheid:** Het zijn deze twee begrippen waarvoor de vereniging IVN staat. Het Natuur- en Educatiecentrum is de uitvalsbasis voor alle op natuureducatie en duurzaamheid gerichte activiteiten. Of het nu gaat om de ontvangst van het groeiend aantal individuele bezoekers aan het Stadspark Weusthag, het organiseren in groepsverband van excursies, rondwandelingen of het houden van groene cursussen of een natuurexpositie, de mogelijkheden in het Natuur- en Educatiecentrum zijn aanwezig.
- **Diverse nog te verkennen ontwikkelingen:** Te denken valt aan het onderzoeken van de mogelijkheden m.b.t. het 'project grijs voor groen', het verstevigen van de relatie en samenwerking met de Kinderboerderij, kookworkshops in relatie tot 'eten uit de natuur', samenwerking met het Wijkcentrum om gelegenheid te bieden voor hun out-dooractiviteiten.
- Dit meer-jaren-beleidsplan is vertaald naar een meer-jaren exploitatiebegroting, welke een positieve ontwikkeling laat zien.

Basisinformatie

Doel van de Stichting

De Stichting heeft als doel mensen van alle leeftijden in en om Hengelo de natuur dichtbij hen te laten beleven en de betrokkenheid bij de natuur en het duurzaam handelen te stimuleren.

Door diverse acties en activiteiten wordt geprobeerd dit doel te realiseren. Het gaat hierbij om:

- het ontwikkelen, realiseren en financieel beheren van de Heemtuin, Beleefbos en het Natuur- en Educatiecentrum in het Stadspark het Weusthag te Hengelo
- het stimuleren van educatie en kennisverwerving op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid
- het stimuleren van samenwerking op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid, met belangengroepen en geïnteresseerden
- het verrichten van alle verdere handelingen, die verband houden met en ten goede komen aan bovengenoemde punten.

Hiertoe heeft de Stichting met de gemeente Hengelo een beheerovereenkomst voor het Beleefbos en een huurovereenkomst voor de Heemtuin afgesloten. Met de vereniging IVN afdeling Hengelo is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

Zoals ook uit de oprichtingsakte blijkt wordt het maken van winst niet nagestreefd.

Financiering en schenkingsbudget

Tot het moment van realisatie van het Natuur- en Educatiecentrum vloeien de algemene middelen van de Stichting voort uit de met de gemeente afgesloten 'Beheerovereenkomst Heemtuin- en Speelbos Weusthag Hengelo (O)'. De verdeling van deze gelden is vastgelegd in een meerjarenbegroting voor een periode van drie jaar, inclusief het lopende boekjaar, en wel als volgt:

- voor bestuurskosten circa 11%, grotendeels bedoeld voor verzekeringen en hostingpakket voor de domeinnaam.
- voor de posten aanschaf zaden en planten, gereedschap en bebording elk circa 9 %. Deze gereserveerde bedragen blijven bij onderbesteding gereserveerd voor de daarna komende jaren.
- voor onderhoud gebouw en hekwerk circa 46 %. Zo lang het Natuur- en Educatiecentrum niet daadwerkelijk gerealiseerd is zal onderbesteding optreden, gereserveerde bedragen blijven beschikbaar voor de komende jaren. Na realisatie van het Natuur- en Educatiecentrum zullen de kosten voor energie en water een groot deel van deze post uitmaken. Ook is met het oog op groter onderhoud in de toekomst enige buffervorming in deze post gewenst.
- voor versterking van het eigen vermogen wordt circa 10 % gereserveerd.
- voor overige uitgaven wordt circa 6 % gereserveerd.

Verkregen subsidies/donaties zullen aangewend worden voor het doel waartoe subsidie/donatie is verkregen. Niet-gelabelde subsidies/donaties zullen gebruikt worden ter versterking van het eigen vermogen.

Vermogensbeheer

Met het oog op de komst van het Natuur- en Educatiecentrum en de mogelijkheid de te verkrijgen subsidies voor te financieren, is opbouw van een eigen vermogen gewenst. Daartoe wordt jaarlijks 10% uit de algemene middelen gereserveerd en zullen niet-gelabelde subsidies/donaties worden aangewend ter versterking van het eigen vermogen.

Organisatiestructuur

Het bestuur van de stichting bestaat volgens de statuten uit een door het bestuur te bepalen aantal van tenminste 3 en ten hoogste 7 bestuurders, waarbij het IVN afdeling Hengelo het recht heeft 3 bestuurders te benoemen, die zonder last of ruggenspraak hun functie vervullen. Het bestuur kiest zelf uit hun midden een voorzitter, secretaris en penningmeester. De benoeming van bestuurders geldt voor 4 jaren met een herbenoemingsmogelijkheid van 2 keer. Een rooster van aftreden is opgesteld. Bestuurders ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden. Zij kunnen slechts aanspraak maken op een vergoeding van gemaakte onkosten.

Het bestuur bestaat uit de volgende personen en functies:

de heer R. Wolthoff, voorzitter
de heer A. Becker, secretaris en penningmeester
de heer K. van 't Hoff
de heer J. van de Maat
de heer F. Siemerink.

Historie

In de loop der jaren zijn door gemeente en particulieren diverse plannen gemaakt om van het gebied het Weusthag een landschapspark te maken. Sinds 2010 heeft ook de provincie Overijssel in het kader van haar project Investeren met Gemeenten hierin geïnvesteerd en subsidie beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het Weusthag tot een landschapspark. Ook Waterschap Vechtstromen heeft in het park geïnvesteerd door middel van de aanleg van een nieuwe watergang langs Heemtuin en door Beleefbos. Een park dat bestaat uit een grotendeels openbare groene ruimte, doorsneden door beken, verbonden met de omgeving door (wandel)routes en

groene zones. Voor de ontwikkeling van het Weusthag tot een landschapspark zijn volgens het bestemmingsplan vier thema's leidend: natuur, cultuur, educatie en sport. Met het door de gemeenteraad vastgestelde Ambitieplan Burgerpark het Weusthag in november 2020 wordt door de Vrienden van het Weusthag volop ingezet op het verder ontwikkelen van deze vier thema's .

Voor de Stichting Heemtuin en Natuur-Centrum Hengelo zijn de items natuur en educatie in dit verband van belang. De Heemtuin is een aangelegde tuin waar planten worden getoond die in Twente voorkomen. De voormalige Heemtuin lag aan de Landmansweg en bestond uit verschillende gebiedjes zoals de akkers, houtwallen, bos, moeras, heide, graslanden etc. De Heemtuin is inmiddels gerealiseerd in het grotere Stadspark het Weusthag. In het bestemmingsplan 't Weusthag - Infrastructuur is deze realisatie naast de aanleg van wandelpaden, een fietspad en de aanleg van volkstuinen vastgelegd. In 2013 werd de bestemmingsplanprocedure volledig afgerond en werd het bestemmingsplan onherroepelijk. Na de zomer van 2014 werd op de huidige locatie een start gemaakt met de voorbereidingen en in de loop van 2015 was de verhuizing van daarvoor geschikte planten een feit en is de huidige Heemtuin grotendeels ingericht. Na een verdere aankleding en inrichting van Heemtuin en Beleefbos vond op 23 april 2016 de officiële opening plaats. Sindsdien zijn er voortdurend nieuwe initiatieven ontplooid er krijgen zowel Heemtuin als Beleefbos steeds meer hun eigen karakter.